

COVID-19 Pandemisi ve Posta Pulları: Toplumsal Mesaj Vermede Bir Örnek *

COVID-19 Pandemic and Postage Stamps: An Example of Conveying Societal Messages

Özüm Erkinⁱ, Müge Coşğunⁱⁱ

ⁱDoç. Dr., İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
<https://orcid.org/0000-0002-0977-2854>

ⁱⁱArş. Gör., İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
<https://orcid.org/0000-0003-1673-882X>

ÖZ

Amaç: Pandemi sürecinde, dünya genelindeki posta idarelerinin büyük bir kısmı mevcut emisyon programlarını geçici olarak durdurarak pul tasarımlarında COVID-19 temasına öncelik vermiştir. Bu dönemde basılan pullarda sosyal mesajlar ön planda yer almıştır. COVID-19 ile ilgili pul serilerine ek olarak ilk gün zarfları, kartpostallar, özel zarflar gibi çeşitli filateli ürünleri de üretilmiştir. Bu çalışmada, COVID-19 pandemisinde toplumsal bir mesaj vermede kullanılan posta pullarını incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Filateli camiasının saygın katalogları olan Michel ve Yvert et Tellier 1 Ocak 2020- 1 Ocak 2021 tarihleri arasında “COVID-19, koronavirus” anahtar kelimeleri ve görselleriyle taranan pulların içinden teması “ön cephe kahramanları”, “korunma yöntemleri (maske, el yıkama, aşı vb.), “toplumsal dayanışma” olanlar seçilmiştir. Bu çalışmada, dünyanın farklı ülkelerinde yayımlanan COVID-19 ile ilgili toplumsal mesaj içeren 35 adet filatelik malzeme sunulmuştur.

Bulgular: Ulusal ve uluslararası pul tasarımlarında virüsün temsili görseli, pandeminin ön cephesinde yer alan kahramanlar, korunma önlemleri, tedavi yolları, temizlik unsurları, maske kullanımı, “evde kal” ve sosyal izolasyon gibi mesajları ön plana çıkaran pullara rastlanmıştır.

Sonuç: COVID-19 temasında basılan pullar, ulusal veya uluslararası posta ağları aracılığıyla milyonlarca kişiye ulaşarak COVID-19'un etkilerine dikkat çeken ve toplumsal bilinç oluşturmaya katkı sağlayan bir tanıtım aracı olarak kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Filateli, Koronavirus, Posta Pulları, Tarih

ABSTRACT

Aim: During the pandemic, most of the postal administrations around the world temporarily suspended their existing emission programs and prioritized the COVID-19 theme in stamp designs. Social messages were at the forefront of the stamps issued during this period. In addition to stamp series related to COVID-19, various philately products such as first day envelopes, postcards, special envelopes were also produced. This study aimed to examine postage stamps used to deliver a social message during the COVID-19 pandemic.

Method: In the esteemed philatelic catalogs of Michel and Yvert et Tellier, stamps issued between January 1, 2020, and January 1, 2021, were screened using the keywords “COVID-19” and “coronavirus.” From these stamps, those with themes of “frontline heroes,” “preventive measures (masks, handwashing, vaccination, etc.),” and “social solidarity” were selected. This study presents 35 philatelic items from various countries worldwide that contain societal messages related to COVID-19.

Results: National and international stamp designs emphasized messages such as the representative image of the virus, heroes on the front line of the pandemic, prevention measures, treatment methods, cleanliness, use of masks, “stay home” and social isolation. National and international stamp designs emphasized issues such as the representative image of the virus, virus protection measures, treatment methods, hygiene elements, use of masks, “stay home” and social isolation.

Conclusion: Stamps issued on the theme of COVID-19 have been used as a promotional tool that draws attention to the effects of COVID-19 and contributes to raising social awareness by reaching millions of people through national or international postal networks.

Keywords: COVID-19, Philately, Coronavirus, Postage Stamps, History

* Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi 2024;14(3):616-630

DOI: 10.31020/mutfd.1491195

e-ISSN: 1309-8004

Geliş Tarihi – Received: 28 Mayıs 2024; Kabul Tarihi - Accepted: 08 Ağustos 2024

İletişim - Correspondence Author: Müge Coşğun <mugecosgun@outlook.com.tr>

Giriş

Posta pullarının ilk işlevi, alıcı tarafından ödenecek pahalı bir teslimatın yerine gönderici tarafından daha düşük maliyetli bir teslimatı sağlamaktır. Bu sayede mektuplar daha hızlı ve uygun maliyetle iletilmektedir. Posta pulları kitlesel bir araç olmasının yanı sıra koleksiyoncuların ilgisini çekmiştir. Pullar, mesafeleri aşarak nüfusun büyük bir kısmına ve diğer ülkelerin nüfuslarına ulaşarak, elektronik iletişimin yaygınlaşmasından önce, uluslararası tanıtımın ana aracı haline gelmiştir.¹ Posta pulları, bir ülkenin kültürünün yaygınlaşmasında ve tanıtımının yapılmasında olumlu etkilere sahip olmakla birlikte birer elçi görevini yürütmektedir.²

Tıbbi filateli tıbbi konuları ve tıp tarihini konu alan geniş bir alandır.³ Birçok ülke, posta pullarını sağlık ve tıpla ilgili konularda eğitim programları ve kampanyalar için kullanmıştır.^{4,5} Yirminci yüzyılın ikinci yarısında, özellikle ulusal halk sağlığı kampanyalarını desteklemek ya da tıbbi bir buluşu veya bu buluşun sahibini kutlamak amacıyla pulları resmetmek için tıbbi konular sıklıkla kullanılmıştır.¹ Posta pulları, halk eğitiminde mesafe ve dil engellerini aşan etkili bir araçtır.⁶ Elektronik medyanın yaygın kullanımına rağmen, pulların toplumun her kesimine ulaşması özelliğine sahip olması nedeniyle sağlık mesajlarını iletmek için posta pullarının etkin kullanımının devam edeceği düşünülmektedir. Ayrıca, pullar koleksiyonlarda saklanarak ve hobi olarak ilgi çekmeye devam ederek hem tarihi hem de eğitici bir değer taşırlar.⁷ Dünyada posta pullarının eğitici değerini öne çıkaran uygulamaların örneklerini görmek mümkündür. Örneğin, Sri Lanka yılda yirmiden fazla yeni posta pulu yayınlayarak bunları sağlık eğitimi için etkin bir araç olarak kullanmıştır.³ Sağlık eğitimi, bireyleri sağlıklı uygulamalar ile yaşam tarzları benimsemeleri ve sürdürmeleri konusunda bilgilendirmek ve motive etmek için toplum sağlığının önemli bir aracıdır.⁸ Halk arasında belirli hastalıkların tedavi edilebilirliği ve önlenabilirliği konusunda farkındalığı artırmak için kullanılan televizyon, gazete ve posterler gibi kitle iletişim araçlarının yanı sıra nüfusun her üyesine ulaşan bir başka yenilikçi sağlık promosyonu yöntemi olarak posta pulları tercih edilmektedir.⁴ Koronavirüs (COVID-19) enfeksiyonu, birçok filatelik etkinliğin yanı sıra filatelik tanıtım ve ilgili dolaşımın yoluyla pandemiye karşı mücadelenin desteklenmesinde önemli bir iz bırakmıştır.⁹

Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve hızlı bir şekilde yayılım göstererek dünyayı etkisi altına alan yeni koronavirüs (COVID-19 veya 2019-nCoV), 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından resmen küresel bir pandemi olarak ilan edilmiştir.¹⁰ Pandemi, toplumların yaşantısı ve dünya ekonomisinin yanı sıra hayatın akışını ve rutini önemli ölçüde değiştirmiştir.¹¹ Pandeminin başından itibaren COVID-19 bulaşı ve korunma önlemleri konusunda toplumun duyarlılığını artırmada sağlık çalışanlarının yanı sıra televizyon, sosyal medya, gazete ve internet gibi çeşitli kitle iletişim araçları önemli rol oynamıştır.^{12,13}

Pandemi dünya çapında çoğu profesyonel spor etkinliğinin askıya alınmasını, ertelenmesini veya iptal edilmesini zorunlu kılmıştır.¹⁴ Birçok kişi için sosyal izolasyon, karantina ve eşit olmayan bir halk sağlığı müdahalesi anlamına gelen COVID-19 krizi, bireyler ve toplumlar arası ilişkilere zarar vererek ölüm korkusu başta olmak üzere diğer ruhsal zorlukları da beraberinde getirmiştir.^{11,15} Dikkat çekici olan; basılan tüm posta pullarının ulusal duruma dayanması ve pandemiye karşı mücadelenin, dayanışmanın, umudun desteklenmesinin yanı sıra tüm çabalarıyla sağlık çalışanları, askerler, polisler, itfaiyeciler, postacılar ve hizmet personeli gibi pandeminin ön cephesinde görev alan kahramanlarına destek olmasıdır.^{9,16}

COVID-19 pandemisinde kilit rol oynayan değerli bilim insanları pullarda temsil edilmiştir. Dr. Li Wenliang, COVID-19 pandemisinin erken dönemlerinde önemli bir rol oynayan Çinli bir oftalmologdu. Wuhan'daki bir hastanede çalışan Dr. Li, Aralık 2019'da meslektaşlarını yeni bir koronavirüs salgını konusunda uyararak ilk doktorlardan biri oldu. Ancak, bu uyarıları nedeniyle yerel yetkililer tarafından susturulmaya çalışıldı ve "yanlış bilgi yaymak" suçlamasıyla karşı karşıya kaldı. Dr. Li, kısa süre sonra COVID-19'a yakalandı ve Şubat 2020'de hastalıktan yaşamını yitirdi. Onun ölümünün ardından, Çin'de ve dünyada büyük bir tepki ve üzüntü

dalgası yayıldı. Dr. Li'nin erken uyarıları ve trajik ölümü, salgının ciddiyetini ve şeffaflığın önemini vurgulayarak küresel sağlık otoritelerinin ve halkın dikkatini çekti. Dr. Li, cesareti ve özverisiyle pandeminin sembolik bir figürü haline geldi.^{17,18} Posta pulları aracılığıyla onurlandırılan kahramanlardan bir diğeri Dr. Anthony Fauci, COVID-19 pandemisi sırasında Amerika Birleşik Devletleri'nin en önemli sağlık liderlerinden biri olarak ön plana çıkmıştır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Beyaz Saray Sağlık Danışmanı ve bulaşıcı hastalıklar uzmanı olan bilgilendirme ve bilinçlendirme çabalarıyla tanınan Dr. Fauci; maske takma, sosyal mesafe, hijyen ve aşılama gibi önlemlerin önemini vurgulamıştır. Aşı geliştirme sürecinde önemli bir rol oynayarak aşılamanın hızlı ve güvenli bir şekilde halka ulaştırılmasını destekleyen Dr. Fauci'nin pandemi süresince gösterdiği liderlik ve kararlılık, küresel sağlık krizine verilen yanıtın şekillendirilmesinde büyük bir etkiye sahip olmuştur. Ayrıca Dr. Fauci geniş kitlelerin güvendiği bir lider olarak rol almıştır.¹⁹ Bu çalışmada, COVID-19 pandemisinde toplumsal bir mesaj vermede kullanılan posta pullarını incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Betimsel araştırma deseni kullanılarak, 1 Ocak 2020- 1 Ocak 2021 tarihleri arasında dünyada basılan pullar, filateli camiasının saygın ve açık erişimli katalogları olan Michel ve Yvert et Tellier kataloglarında taranmıştır. Tarama yazarlar tarafından "COVID-19, koronavirüs" anahtar kelimeleri kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada COVID-19 pandemisinin ilk yılı olan 2020-2021 yılları arasında basılan tüm pullar arasından teması "ön cephe kahramanları", "korunma yöntemleri (maske, el yıkama, aşı vb.), "toplumsal dayanışma" olanlar seçilmiştir. Bu çalışmada, dünyanın farklı ülkelerinde yayımlanan COVID-19 ile ilgili toplumsal mesaj içeren 35 adet filatelik malzeme sunulmuştur.

Pullarda Koronavirüs ve Onurlandırılan Kahramanlar

Farklı ülkelerde piyasaya sürülen pek çok pulda, COVID-19 mücadelesinde ön cephede yer alan sağlık çalışanları, polis, itfaiyeci ve postacı gibi kahramanlar görselleştirilerek onurlandırılmıştır. Posta pulları; basıldığı ülkelerden diğer ülkelere taşınan, toplumların COVID-19 pandemisiyle mücadeledeki kararlılığını ve dayanışmasını güçlendirme amacını taşıyan birer elçi görevini üstlenmiştir. Koronavirüs ve onurlandırılan kahramanlar konulu filatelik malzeme Tablo 1'de sunulmuştur (**Tablo 1**).

Tablo 1. Koronavirüs ve Onurlandırılan Kahramanlar Konulu Filatelik Malzeme

FİLATELİK MALZEME						
Pul no	Ülke	Adı	Çıkış Tarihi	Detaylar	Katalog no YT/Mİ	
Pul 1	İran	Ulusal Kahramanlar	17.03.2020	18,000 ﷌ İran Riyali	Mİ IR 3463	
Pul 2	Fas	Fas COVID-19'a Karşı Birlikte	07.05.2020	3.75+5 د.م. – Fas Dirhemi	Mİ MA 2038	
Pul 3	Çin Halk Cumhuriyeti	COVID-19 Pandemisinin Kahramanları	11.05.2020	2*1.20 ¥ - Çin Yuanı	Mİ CN 5187-5188	
Pul 4	Kurasao	COVID-19'a Karşı Birlikteyiz. Teşekkür ederiz!	18.06.2020	3*600 ¢ - Hollanda Antilleri senti	Mİ CW 544-546	
Pul 5	Umman	Umman Korona ile Karşı Karşıya	22.06.2020	2*500 ر.ع.م. – Umman baisa	Mİ OM 915	
Pul 6	Filipinler	COVID-19: Cephe Kahramanları	13.07.2020	55 ₱ - Filipin Pesosu	Mİ PH 5439	
Pul 7	Portekiz	Kahraman Hizmetler	09.10.2020	0.53-1 € - Avro	Mİ PT 4662-66	
Pul 8	Meksika	COVID-19: Her günün Kahramanları	03.11.2020	7 N\$ - Meksika Pesosu	Mİ MX 4193	
Pul 9	Vietnam	"COVID-19'un önlenmesi ve kontrolünde el ele verin."	31.03.2020	4,000 đ - 15,000 Vietnam Dongu	Mİ VN 3825	
Pul 10	Cibuti	COVID-19'un kaşifi Li Wenliang'a saygı duruşu	27.02.2020	4*250 Fdj – Cibuti Frangı	Mİ DJ3368-3371	

Pul 11	Sierra Leon	COVID-19 Anthony Fauci	12.06.2020	50000 Sierra Leon Leonesi	YT SL 10181- 10184
--------	-------------	------------------------	------------	------------------------------	-----------------------------

YT: Yvert et Tellier, Mi: Michel

İran, 17 Mart 2020'de " Ulusal Kahramanlar" başlıklı dünyanın ilk resmi COVID-19 temalı posta pulunu çıkarmıştır (**Tablo 1**). COVID-19'a adanmış ilk pul tasarımcı Alireza Zakeri tarafından görselleştirilmiştir. İran Postası 18.000 İran Riyali değerindeki pulu 17 Mart 2020 Salı günü piyasaya sürmüştür. Pulun tanıtımı İran hükümetinin resmi internet sitesi aracılığıyla yapılmış ve dönemin İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani'nin katıldığı açılış töreni devletin resmi haber kanalında yayınlanmıştır. İran'ın COVID-19'a adanmış ilk posta pulunu piyasaya sürmesi, pandemiye karşı ulusal birlik ve direnişin bir sembolü olarak değerlendirilmektedir. Bu pul sağlık çalışanlarının ve diğer ön cephedeki aktörlerin çabalarını vurgulayarak onlara yönelik saygı ve minnet ifadesini yansıtmaktadır (**Pul 1**).

Fas'ta 7 Mayıs 2020 tarihinde basılan posta pulunun üzerinde "Le Maroc uni contre le COVID-19" mesajı yer almaktadır (**Tablo 1**). "Fas COVID-19'a karşı birlikte" sloganıyla salgına karşı dünya ile birlik ve dayanışma içinde olduğu vurgulanmıştır. Pulun piyasa değeri 3.75 + 5.00 Fas Dirhemi olarak belirlenmiş olup tutarın 5 Fas Dirheminin COVID-19 ile mücadele fonuna aktarılması planlanmıştır. Hatıra pullarında koronavirüs ile mücadelede ön saflarda yer alan çeşitli meslek grupları resmedilmiştir (**Pul 2**).

Pul 1. İran, 2020

Pul 2. Fas, 2020

Çin Halk Cumhuriyeti 11 Mayıs 2020'de "Ön Cephe Savaşçıları" isimli özel bir pul serisi piyasaya sürmüştür (**Tablo 1**). Bir çift posta pulu 1,20 Çin Yuanı bedel ile satışa sunulmuştur. Wang Huming, Liu Xiangping tarafından tasarlanan pul serisi, COVID-19'a karşı savaşanların onuruna ve bu virüse yenik düşenlerin anısına basılmıştır. "Ön Cephe Savaşçıları" pullarının üzerinde bir tarafta koruyucu giysiler içindeki bir sağlık görevlisi; diğer tarafta sağlık çalışanları, askerler ve polislerden oluşan bir pandemi mücadele birimi resmedilmiştir. Bu pullar bir yanda askerler, gönüllüler ve araştırmacılar; diğer yanda sağlık dünyası olmak üzere toplumun bireyleri arasındaki iş birliği vurgulanmıştır (**Pul 3**).

Benzer şekilde Kurasao'nun posta hizmeti sağlayıcısı Uluslararası Kurasao Postası, COVID-19 salgınıyla mücadelede önemli rol oynayan tüm doktorlar, hemşireler, polis memurları ve ön saflardaki diğer çalışanları takdir etmek amacıyla bir pul serisi yayınlamıştır (**Tablo 1**). Bianca Berends ve Patrick G Jimenez Quinayas tarafından tasarlanan bu seride yer alan üç adet 600 Hollanda Antilleri senti değerindeki pulların geliri tamamen Kurasao Gıda Bankası'na bağışlanmaktadır. Pulların basım tarihi 18 Haziran 2020, ölçüleri 150 x 100 mm'dir. Bu pullar, toplumun zorlu COVID-19 pandemisi döneminde birlikte dayanışma gösterdiğini ve ihtiyaç sahiplerine destek olduğunu simgelemektedir (**Pul 4**).

Pul 3. Çin Halk Cumhuriyeti, 2020

Pul 4. Kurasao, 2020

Umman 22 Haziran 2020'de COVID-19 pandemisi sırasında ülkenin ön saflardaki çalışanlarını onurlandıran bir pul bastırmıştır (Tablo 1). Üzerinde "Umman Korona ile Karşı Karşıya" mesajının yer aldığı, salgınla mücadele için harekete geçilmesi çağrısında bulunan iki posta pulundan oluşan hatıra kağıdının satış bedeli 500 Umman Riyali olarak belirlenmiştir. Umman Posta servisi, posta pullarının satışından elde edilen gelirin %40'ının virüsü kontrol etme ve hastaları tedavi etme konusundaki ulusal çabaları desteklemek için vakıf fonu aracılığıyla kullanılacağını bildirmiştir (Pul 5).

Filipinler Posta Şirketi (PHLPost) de 13 Temmuz 2020 itibariyle COVID-19 temasını işleyen posta pullarını satışa sürmüştür (Tablo 1). Ölçüleri 30 x 50 mm olan posta pulları 55 Filipin Pesosu değerinde satışa sürülmüştür. Pulun görselinde salgının ön cepesinde yorulmak bilmeyen çabalarla mücadele eden doktorlar, hemşireler, teknisyenler, askerler, polisler, kuryeler ve toplumda hizmet sunan bireyler yer almıştır. Filipin Posta Şirketi çıkardığı posta pulları aracılığıyla COVID-19 mücadelesinin ön cephelerinde çalışan bireylerini onurlandırmıştır. Pulun üzerinde yer alan "Sizin için mücadele ediyoruz" mesajı toplumsal dayanışma ve birliği güçlendirmeye bir davettir (Pul 6).

Pul 5. Umman, 2020

Pul 6. Filipinler, 2020

Portekiz Posta İdaresi 9 Ekim 2020'de basılan pulda COVID-19 temasına yer vermiştir (Tablo 1). Portekiz'de 0.53-1 Avro değerinde değişen pulların üzerinde hem Portekiz Posta İdaresi'nin 500.yılıni kutlayan hem de koronavirüs salgınında ön cephede görev alan postacıları onurlandıran görsellere yer verilmiştir. Portekiz Posta İdaresi'nin piyasaya sürmüş olduğu 500. yıla özel pulunun üzerinde posta çalışanları maske ve koruyucu siperliklerle çalışırken, hizmet sunarken, dağıtım, nakliye ve işleme yaparken resmedilmiştir (Pul 7).

Meksika'da basılan posta pulu, Ricardo Venegas Gómez tarafından tasarlanarak COVID-19'a dikkat çekmek amacıyla 100.000 adet piyasaya sürülmüştür (Tablo 1). Pulda, virüs görseline yer verilmiş; sağlık çalışanları, polisler, itfaiyeciler, postacılar resmedilmiştir. Mücadelede ön cephede yer alan kahramanlar için "Her Günün Kahramanları" anlamına gelen 'héroes de cada día' ifadesi kullanılmıştır. Toplumda hayati öneme sahip meslek gruplarının COVID-19 pandemisi sırasında gösterdikleri özverili çabaları onurlandırılmıştır. Pulun ölçüleri 48 x 40 mm, satış değeri 7 Meksika pesosudur (Pul 8).

Pul 7. Portekiz, 2020

Pul 8. Meksika, 2020

Vietnam, COVID-19 mücadelesindeki dayanışmayı göstermek için 31 Mart 2020 tarihinde "COVID-19'un önlenmesi ve kontrolünde el ele verin" teması ile iki puldan oluşan bir seri çıkardığını açıklamıştır (**Tablo 1**). Vietnamlı ressam Pham Trung Ha tarafından tasarlanan pullar, Vietnam Pul Şirketi ile Sağlık Bakanlığı iş birliğiyle hazırlanmıştır ve piyasaya sürülmüştür (**Pul 9**). COVID-19'a karşı birlikte mücadele etmek toplumun dayanıklılığını artıran önemli bir unsurdur. İlk pulda insanların sağlığını ve ülkenin huzurunu korumak için gece gündüz kalkan gibi çalışan sağlık sektörü, ordu ve polis güçlerinden temsilciler görselleştirilerek onurlandırılmıştır. Bu pulun ölçüleri 31 x 46 mm iken 4.000 Vietnam Dongu değerinde satışa sunulmuştur. İkinci pul, COVID-19 için en etkili tedavi rejimini geliştirmek ve hastalığa karşı bir aşı üretmek üzere araştırma yapan Vietnamlı bilim insanlarını simgelerken, satışa 15.000 Vietnam Dongu değerinde sunulmuştur (**Pul 9**).

Cibuti'de, COVID-19'a karşı mücadeleyi öne çıkarmak ve Doktor Li Wenliang'a saygıyla anmak için Mayıs 2020'de bir posta pulu serisi yayınlanmıştır (**Tablo 1**). Doktor Li Wenliang Wuhan Merkez Hastanesi'nde çalışan ve 2019 yılının Aralık ayında koronavirüs salgınına tespit edip, sosyal medya üzerinden tüm dünyaya acil durum uyarısında bulunan Çinli göz doktorudur. Doktor Li Wenliang COVID-19'a yakalanmış ve 7 Şubat 2020'de henüz 34 yaşında vefat etmiştir. Bu seri, COVID-19 pandemisinin çeşitli yönlerini tasvir eden dört posta pulundan oluşmaktadır. Her biri 250 Cibuti Frangı değerinde olan bu pullarda; Diamond Princess lüks gemisi, koronavirüs temsili, Doktor Li Wenliang ve FOTON G9 özel ambulansının görüntüleri bulunmaktadır. Ayrıca Cibuti, Doktor Li Wenliang'ın portresini içeren tek puldan oluşan bir pul sayfasını da 1000 Cibuti Frangı değerinde yayınlamıştır. Yayımlanan pul serisi pandeminin küresel etkisini vurgulamayı amaçlamıştır (**Pul 10**).

Pul 9. Vietnam, 2020

Pul 10. Cibuti, 2020

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Beyaz Saray Sağlık Danışmanı ve bulaşıcı hastalıklar uzmanı Dr. Anthony Fauci COVID-19 dönemi sembolü haline gelmiş bir isimdir. Doktor Fauci'ye 2019 koronavirüs salgını sırasında gösterdiği yorulmak bilmez ve benzersiz liderliği için teşekkür niteliğinde bir pul serisi

yayınlanmıştır (**Pul 11**) (**Tablo 1**). Sierra Leon'un 12 Haziran 2020'de yayınladığı bu pul serisi Anthony Fauci ve COVID-19 temalı dört puldan oluşmaktadır. Her pulun birim değeri 12500 Sierra Leon Leonesi olarak belirlenmiş olup hatıra sayfası 50000 Sierra Leon Leonesi'nden satışa sunulmuştur. Virüsten korunmada maskenin önemine dikkat çeken bir pulun yanı sıra, bir başka pulda Dr. Fauci'nin elinde aşı çalışmaları için bir numune tüpünün bulunduğu görsel bulunmaktadır. Her pulun üzerinde "Anthony Fauci" ve COVID-19 yazılıdır (**Pul 11**).

Pul 11. Sierra Leone, 2020

Pullarda COVID-19 Korunma Önlemleri ve Aşı

Posta pullarının bir kısmında maske, siperlik, el yıkama, sosyal mesafe gibi COVID-19'dan korunma önlemleri resmedilmiştir. COVID-19 aşısına dikkati çeken pullara da rastlanmaktadır. COVID-19 korunma önlemleri ve aşı konulu filatelik malzemeler Tablo 2'de sunulmuştur (**Tablo 2**).

Tablo 2. COVID-19 Korunma Önlemleri ve Aşı Konulu Filatelik Malzemeler

FİLATELİK MALZEME					
Pul no	Ülke	Adı	Çıkış Tarihi	Detaylar	Katalog no
Pul 12	Bosna Hersek	Pandemi COVID-19	09.06.2020	1,38 Avro 2.70 KM Bosna Hersek Konvertibl Markı	<i>Mİ</i> BA 793
Pul 13	Çekya	COVID-19 İlk Müdahale Ekiplerine Takdir	24.06.2020	Ön yüz değeri yok	<i>Mİ</i> CZ 1079-1080
Pul 14	Tayland	COVID-19'a Karşı Birlikte Mücadele Ediyoruz	14.08.2020	3.00 Baht	<i>Mİ</i> TH 3834A-3835A
Pul 15	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	COVID-19 Farkındalığı ve Korunma	19.11.2020	8 Türk Lirası	<i>Mİ</i> TR NC873
Pul 16	Tuvalu	COVID-19 Ön Cephede Olanlara Saygı Duruşu	11.08.2020	4*2.50 \$ - Tuvalu doları	<i>Mİ</i> TV2531-2534
Pul 17	Hong Kong	Salgınla birlikte mücadele edelim	29.12.2020	10 HK\$ - Hong Kong doları	<i>Mİ</i> HK BL380
Pul 18	Bahamalar	Yılbaşı ve Covid-19	03.12.2020	15 ¢ - Bahama senti/ 70¢- Bahama senti	<i>Mİ</i> BS 1616 -1619
Pul 19	Yunanistan	Teşekkürler; Evde Kaldık ve Kazandık	15.06.2020	1 Avro	<i>Mİ</i> MA 3115
Pul 20	Singapur	COVID-19 Farkındalığı: Soaper Beşlisi	04.09.2020	\$3.00	<i>Mİ</i> SG2667-2671
Pul 21	Tayvan	Tayvan Yardımcı Olabilir	21.07.2020	28 NT\$ - Yeni Tavvan doları	<i>Mİ</i> TW 4396-4397

Pul 22	Dominik Cumhuriyeti	COVID-19 - Ön Cephedekilere Saygı Duruşu	03.11.2020	4*5 EC\$ - Doğu Karayip doları	Mİ DM 4230--4233
Pul 23	Antigua ve Barbuda	COVID-19- Ön Cephedekilere Saygı Duruşu	21.12.2020	4*5 EC\$ - Doğu Karayip doları	Mİ AG 5871-5874
Pul 24	Cibuti	COVID-19 ve Önlemler	12.06.2020	3*300 Fdj – Cibuti Fransı	Mİ 3629-3631
Pul 25	Çad	COVID-19 Pandemisine Karşı Mücadele	30.11.2020	3*300 FCFA – Orta Afrika CFA Fransı	Mİ TD 3806-3809

YT: Yvert et Tellier, Mİ: Michel

Bosna Hersek'te Haziran 2020'de piyasaya sunulan 2.70 Bosna Hersek Markı değerindeki posta pulunda, COVID-19 virüs görseline karşı sembolik bir duvar oluşturan üzerinde koruyucu ekipmanlar olan bir insan figürüne yer verilmiştir. Pulun üzerinde "COVID-19 Pandemisi" yazmakta olup, 10,000 adet baskı yapılmıştır. Pul COVID-19 pandemisinde korunma önlemlerinin önemine dikkat çekmektedir (**Pul 12**). Benzer şekilde, Çekya'da "COVID-19 İlk Müdahale Ekiplerine Takdir" temasıyla basılan pul serisinde iki pul bulunmaktadır. Pul serisini Filip Heyduk tasarlamış olup, seride altı farklı maske illüstrasyonuna yer verilerek maske kullanımının önemine dikkat çekilmiştir. Maskelerin üzerinde sağlık çalışanlarını, itfaiyecileri, ordu ve polis mensuplarını, postacıları işaret eden semboller bulunmaktadır. Ölçüleri 60 x 23 mm olan pulların üzerinde COVID-19 salgınında ön cephede çalışanlara duyulan minnet "Teşekkürler" yazısıyla ifade edilmiştir (**Pul 13**).

Pul 12. Bosna Hersek, 2020

Pul 13. Çekya, 2020

Tayland'da 14 Ağustos 2020'de piyasaya sunulan pulun tasarımcısı Udorn Niyomthum'dur. Görselinde maske, siperlik, önlük gibi koruyucu ekipmanlar resmedilmiştir. Ayrıca bir hastanede muayene sırası bekleyenlerin sosyal mesafeye uymaları konusundaki tedbirler de görselleştirilmiştir. Üzerinde "COVID-19'a Karşı Birlikte Mücadele Ediyoruz" mesajı yer almaktadır. Pulun ölçüleri 48 x 30 mm iken, satış bedeli 3,00 Baht olarak belirlenmiştir (**Pul 14**).

Pul 14. Tayland, 2020

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 19 Kasım 2020'de, 8 Türk Lirası değerinde satışa sunulan pulda sosyal mesafeye, maske kullanımına vurgu yapılarak COVID-19 virüsünün temsili görüntüsüne yer verilmiştir. Ölçüleri 41 x 26 mm olan pul 20000 adet basılmıştır. COVID-19 nedeniyle hayatını kaybedenleri anmak ve onurlandırmak adına görselde siyah kurdeleye yer verilmiştir (**Pul 15**). Tuvalu, 11 Ağustos 2020 tarihinde "COVID-19, Ön Cephe Olanlara Saygı Duruşu" başlıklı bir pul serisi yayınlamıştır. Seride dört pul bulunmakta olup ölçüleri 157 x 80 mm'dir. Pul serisinin tasarımcısı Ron Rundo; sosyal mesafe, 2 metre kuralı, maske ve COVID-19 virüsünün temsili görseli ile korunma önlemlerine dikkati çekmiştir. Her bir pul 2,50 Tuvalu dolarından satışa sunulmuştur (**Pul 16**).

Hong Kong "Salgınla birlikte mücadele edelim" temalı özel pullarını 29 Aralık 2020'de piyasaya sürmüştür. Ölçüleri 150 x 90 mm olan pullar, 15 Hong Kong doları bedelle satışa sunulmuştur. Pulların görselinde COVID-19 tarama testi ve dezenfeksiyonun önemine dikkat çekilmektedir. Profesyonel ve özverili sağlık çalışanları, virüsü aktif olarak araştıran bilimsel araştırmacılar, ön saflarda çalışan üniformalı çalışanlar, maske ve posta malzemeleri gibi salgın karşıtı malzemeleri durmadan teslim eden postacılar ve dezenfeksiyon personeli dahil olmak üzere Hong Kong halkının yanında savaşan bir grup kahraman pullarda tasvir edilmiştir (**Pul 17**).

Pul 15. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 2020

Pul 16. Tuvalu, 2020

Pul 17. Hong Kong, 2020

Bahamalar'da 3 Aralık 2020'de Bahama Posta Servisi tarafından "Yılbaşı ve COVID-19" teması kullanılarak COVID-19 korunma yollarına dikkat çekilmiştir (**Pul 18**). Dört puldan oluşan seride farklı korunma yollarına dikkat çeken pullar görselleştirilmiştir. Her pul bir korunma yolunu ön plana çıkarmış ve temalar "Maske ile Güvende Kalacağız", "Sosyal Mesafe ile Güvende Kalacağız", "Öksürürken ve Hapşırırken Ağızımızı ve Burnumuzu Kapatarak Güvende Kalacağız" ve "Ellerimizi Yıkayarak Güvende Kalacağız" olarak belirlenmiştir. Pullar için belirlenmiş olan satış bedeli sırasıyla 15 Bahama senti, 50 Bahama senti, 65 Bahama senti ve 70 Bahama sentidir. Yayınlanan pul serisinde maske, mesafe, hijyen kurallarının yanı sıra "evde kal" mesajına da yer verilmiştir (**Pul 18**). Benzer şekilde Yunanistan'da 15 Haziran 2020'de ayında piyasaya sunulan dört puldan oluşan seride de "evde kal" mesajı yer almaktadır. Serinin her bir pulu 1 avro değerindedir. Pul aracılığıyla pandemi döneminde aktif rol alan tüm çalışanlara teşekkür edilmiştir. Pulların üzerinde yer alan "Teşekkürler; Evde Kaldık ve Kazandık" ifadesi salgınla mücadelede evde kalmanın koruyucu bir önlem olduğunu göstermektedir (**Pul 19**).

Pul 18. Bahamalar

Pul 19. Yunanistan, 2020

Singapur'da öğrencilere yönelik kendilerini ve arkadaşlarını güvende ve sağlıklı tutmaları konusunda rehberlik edecek genç süper kahramanlardan oluşan bir pul serisi yayınlamıştır. El yıkama, maske takma, yüzüne dokunmama, yüzeyleri silme ve hastalandığında doktora gitme gibi öğrencilerin kolaylıkla anlayabileceği ve benimseyebileceği davranışları vurgulamaktadır. Ölçüleri 40.8 mm x 29.85 mm olan pulların satış bedeli 3 dolardır. COVID-19 ile mücadelede çocukların da önemli rollerinin olduğunu simgeleyen pul seti, öğrencilerin güvenliğini ve öğrenimini sağlamak için ellerinden geleni yapan tüm öğretmenleri onurlandırmaktadır (**Pul 20**). Toplumun her bireyini mücadeleye davet eden bir diğer örnek ise

Tayvan'da piyasaya sürülen puldur. COVID-19'un yayılmasını sınırlamaya yönelik temel koruyucu önlemlere dikkat çekilen pulda "Tayvan Yardımcı Olabilir" mesajı bulunmaktadır. Ebatları 70 x 40 mm olan pulun bedeli 28 Yeni Tayvan dolarıdır (**Pul 21**).

Pul 20. Singapur, 2020

Pul 21. Tayvan, 2020

Farklı ülkelerden COVID-19 ile mücadelede aşının önemine vurgu yapılan pul örneklerine rastlanmaktadır. Dominik Cumhuriyeti'nde ve Antigua ve Barbuda'da 5 Doğu Karayip dolarından piyasaya sunulan, tüm dünyadaki sağlık çalışanlarına atfedilen pullarda COVID-19 aşısı görseli yer almaktadır. Sağlık çalışanları şükranla anılmış aşının önemine dikkat çekilmiştir (**Pul 22-23**). 12 Haziran 2020'de Cibuti'de COVID-19'a dikkat çekmek için üç puldan oluşan 300 Cibuti Frangı değerinde bir pul serisi satışa sunulmuştur. Pullardan birinde aşı çalışmalarına dikkat çeken bir görsele yer verilmiştir (**Pul 24**). Çad Cumhuriyeti 30 Kasım 2020 tarihinde 9x365 Orta Afrika CFA Frangı değerinde bir seri yayınlamıştır. Çad Posta İdaresi tarafından onaylanan seri dokuz puldan oluşmaktadır. Pullarda hapşırırken ağzı kapatma, karantina, el yıkama, maske takma gibi korunma yöntemlerine yer verilmiştir. Ayrıca bir pulda virüs görseli ile aşı çalışmaları resmedilmiştir (**Pul 25**).

Pul 22. Dominik Cumhuriyeti, 2020

Pul 23. Antigua ve Barbuda, 2020

Pul 24. Cibuti, 2020

Pul 25. Çad Cumhuriyeti, 2020

Pullarda COVID-19'a Karşı Toplumsal Dayanışma

Pandeminin getirdiği zorluklar, sosyal, ekonomik ve psikolojik alanlarda derin etkiler yaratmıştır. COVID-19 pandemisi sırasında toplumsal dayanışma, krizle başa çıkmada ve olumsuz etkilerini hafifletmede önemli katkılar sağlamıştır. COVID-19'a karşı toplumsal dayanışma konulu filatelik malzemeler Tablo 3'te sunulmuştur (**Tablo 3**).

Tablo 3. COVID-19'a Karşı Toplumsal Dayanışma Konulu Filatelik Malzemeler

FİLATELİK MALZEME					
Pul no	Ülke	Adı	Çıkış Tarihi	Detaylar	Katalog no
Pul 26	Çad Cumhuriyeti	Dünyanın Ünlü Anıtları Karantinada	30.05.2020	4*800 FCFA – Orta Afrika CFA Frangı	<i>Mİ</i> TD3838-3841
Pul 27	Gine Bissau	Dünyanın Ünlü Anıtları Karantinada	27.04.2020	2*850 CFA – Batı Afrika CFA Frangı	<i>Mİ</i> GW 11308-11311
Pul 28	Nijer Cumhuriyeti	Dünyanın Ünlü Anıtları Karantinada	10.06.2020	4*800 CFA - Batı Afrika CFA Frangı	<i>Mİ</i> NE7387-7390
Pul 29	İsviçre	"COVID-19 Dayanışma"	06.04.2020	100+500 Ct. – İsviçre senti	<i>Mİ</i> CH 2648
Pul 30	Man Adası	COVID-19 #BiziTaşıyın Kampanyası (2020)	04.05.2020	Ön yüz değeri yok	<i>Mİ</i> IM 2591-98
Pul 31	Monako	"Sabır, güven, cesaret, dayanışma. Birlikte COVID-19 ile yüzleşiyoruz."	02.06.2020	1.16 € - Avro	<i>Mİ</i> MC 3491
Pul 32	Birleşmiş Milletler Posta İdaresi	"COVID-19 : Bu İşte Hepimiz Beraberiz"	11.08.2020	"Kişisel Hijyen" 0,55 ABD Doları "Efsane Avcısı" 1,20 ABD Doları "Fiziksel Mesafe" 1,00 İsviçre Frangı "İyiliği Yaymak", 1,00 İsviçre Frangı "Belirtileri Bilin" 0,85 Avro "Dayanışma" 1,00 Avro	<i>Mİ</i> NT-GE-1115-1116 (Cenevre) NT-NY-1754-1755 (New York) NT-WN-1087-1088 (Viyana)
Pul 33	Gine Bissau	Wimbledon Şampiyonasının 2020'de İptal Edilmesi	27.04.2020	4015 Batı Afrika CFA Frangı	<i>Mİ</i> GW 11306-7
Pul 34	Cibuti	COVID-19. Futbol Kupalarına Ara Verilmesi	12.06.2020	2,000 Fdj – Cibuti Frangı	<i>Mİ</i> DJ3633

Pul 35 Sao Tome ve Principe COVID-19 Tenis Turnuvalarının İptali 08.06.2020 200 DB Sao Tome ve Principe Dobrası YT ST BF 1402

YT: Yvert et Tellier, Mi: Michel

Çad Cumhuriyeti'nde, Gine Bissau'da ve Nijer Cumhuriyeti'nde piyasaya sunulan pul koleksiyonlarında dünyaya mal olmuş ortak miras niteliğindeki heykel ve anıtların maskeli görselleri illüstre edilmiştir. Maske kullanımına dikkat çekilmiştir (**Pul 26-28**). Çad Cumhuriyeti pullarında Michelangelo'nun David heykeli, Özgürlük Anıtı (Amerika Birleşik Devletleri), Rushmore Dağı, Le Stryge (Notre Dome de Paris) maskeli resmedilmiştir (**Pul 26**). Gine Bissau pullarında Johann Sebastian Bach Heykeli (Leipzig), Neptün Çeşmesi (Floransa), Nicolaus Copernicus Anıtı (Torun), İspanya Kralı Carlos IV'ün Heykeli (Meksika) (**Pul 27**). Nijer Cumhuriyeti'nin pulunda ise 250. Yaş günü olan Ludwig van Beethoven maskesi ile dikkat çekmektedir (**Pul 28**).

Pul 26. Çad Cumhuriyeti, 2020

Pul 27. Gine Bissau, 2020

Pul 28. Nijer Cumhuriyeti, 2020

Cibuti'de yayınlanan üç serilik pullardan birinde dünyanın etrafını farklı saç renkleri ve cinsiyetlerde insanların çevrelediği birlik mesajına vurgu yapan görsele yer verilmiştir (**Pul 24**). İsviçre, 6 Nisan 2020'da sadece internet üzerinden temin edilebilen ve satış bedelinin bir kısmının yardıma ihtiyacı olan insanlara aktarılacağı "COVID-19 Dayanışma" posta pulunu çıkarmıştır. Pulun tasarımını Alexandra Steiner yaparken, 33 x 28 mm ebatlarındaki pulda COVID-19 virüsünden etkilenenlerle dayanışma çağrısı dört dilde ifade edilmiştir (**Pul 29**). Tuvalu'da basılan bir pulda da zorlu pandemi döneminde "umut" kavramına dikkat çekilmiştir (**Pul 16**).

Pul 29. İsviçre, 2020

Man Adası Postanesi, COVID-19'un yol açtığı küresel salgında olağanüstü çaba ve özveriyle topluma hizmet eden çalışanları kutlamak amacıyla 4 Mayıs 2020 tarihinde sekiz puldan oluşan bir koleksiyon yayınlamıştır. Tasarlanan pul sevginin, inancın, ilginin, merhametin, çalışmanın, toplumun ve bilimin bizi bu benzeri görülmemiş zamanlarda ileriye taşıyacağı mesajını taşımaktadır. Her bir pul, insanların koronavirüs salgınıyla başa çıkmak için insanların gösterdikleri çeşitli duyguları ve çabaları yansıtır nitelikte tasarlanmıştır. Pulların tasarımı ile mesajları, insanların güçlü ve dayanıklı yanlarını vurgulayarak, kriz sırasında birlik ve dayanışma içinde olduklarını göstermektedir (**Pul 30**). Monako Prensiği tarafından 3 Haziran 2020 tarihinde basılan pul, "Hepimiz COVID-19 ile Yüzleşiyoruz" sloganıyla koronavirüs salgınıyla

mücadelede birlik ve dayanışmayı vurgulamak için piyasaya sürülmüştür (**Pul 31**). Tasarımı Guillaume Barclay'a ait olan 41 x 30 mm ebatlarındaki pul, 1,16 Avro değerinde satışa sunulmuştur. Anma pulunda Prens Albert II elleriyle şeffaf bir küreyi tutarken görünmektedir. Prens'in kendi el yazısıyla "Sabır", "Güven", "Cesaret", "Dayanışma" mesajları ve imzası yer almaktadır (**Pul 31**).

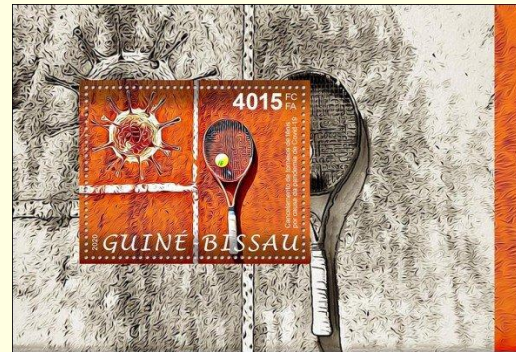
Pul 30. Man Adası, 2020

Pul 31. Monaco, 2020

Birleşmiş Milletler Posta İdaresi Dünya Sağlık Örgütü tarafından düzenlenen "COVID Dayanışma Müdahale Fonu"nu desteklemek için bir pul serisi yayınlamıştır. Posta idaresinin 11 Ağustos 2020'de yayınladığı 150 x 105 mm ölçülerindeki altı puldan oluşan koleksiyonda topluma "Bu işte hepimiz beraberiz" mesajı verilmiş ve koronavirüse karşı birlikte mücadele ve dayanışmanın önemine vurgu yapılmıştır (**Pul 32**). Rorie Katz'ın tasarladığı altı puldan oluşan serinin 128,000 adet baskısı yapılmıştır. Bu seri ile dünyaya "Birlikte hayat kurtarabilir, kaynakları koruyabilir ve birbirimize önem verebiliriz" mesajı verilmiştir. "Kişisel Hijyen", "Efsane Avcısı", "Fiziksel Mesafe", "İyiliği Yayımak", "Belirtileri Bilin", "Dayanışma" temaları pulların konuları arasındadır (**Pul 32**).

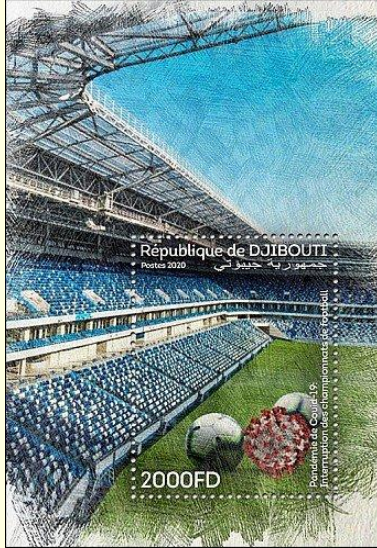

Pul 32. Birleşmiş Milletler, 2020

Pul 33. Gine Bissau, 2020

Spor; toplumsal birliğin sağlanmasına katkı veren, insanları birleştiren ve dayanışmayı sembolize eden bir güçtür. COVID-19 döneminde alınan önlemler kapsamında dünya genelinde spor müsabakalarına ara verilmiş, önemli etkinlikler ertelenmiş veya iptal edilmiştir. COVID-19 ve spor temasının beraber işlendiği dünyanın farklı ülkelerinden pullara ulaşılmıştır. Gine-Bissau'da 27 Nisan 2020'de basılan pul COVID-19 nedeniyle tenis turnuvalarının askıya alındığını bildirmiştir (**Pul 33**). Cibuti Cumhuriyeti'nde 12 Haziran 2020 tarihinde çıkarılan 2000 FD değerindeki pul, COVID-19 salgını nedeniyle futbol şampiyonalarına ara verildiğini temsil etmektedir ve geleceğe bir hatıra bırakmaktadır (**Pul 34**). Sao Tome ve Principe'de piyasaya sunulan pul üzerinde "COVID-19 salgını nedeniyle tenis turnuvalarının iptal edilmesi" ifadesi bulunmaktadır. Görsel raketi tenis topu ve tenisçi figürüne yer verilmiştir (**Pul 35**).

Pul 34. Cibuti, 2020

Pul 35. Sao Tome Principe, 2020

Sonuç

Posta pulları pek çok ülkede COVID-19 ön cephe kahramanları, korunma önlemleri ve toplumsal dayanışmaya dikkat çekmede görsel bir araç olarak kullanılmıştır. Posta pullarının büyük bir kısmında koronavirüs görseli resmedilirken, bazılarında “evde kal” mesajı yer almıştır. Farklı ülkelerin COVID-19’a karşı birlikte mücadele, sevgi, umut ve inanç temalı pullarına da rastlanmaktadır. Posta pulları, COVID-19 pandemisinin küresel etkilerini ve toplumlar üzerindeki derin etkilerini göstererek geniş kitlelere ulaşma potansiyeline sahiptir. COVID-19 temasında basılan pullar ulusal veya uluslararası posta ağları aracılığıyla milyonlarca kişiye ulaşarak COVID-19'un etkilerine dikkat çekmesi ve toplumsal bilinç oluşturmaya katkı sağlamasının yanı sıra sosyal, kültürel, tarihi, ekonomik bir tanıtım aracı olarak kullanılması önemli bir iletişim stratejisidir. Ayrıca, pullar aracılığıyla taşınan mesajlarla sağlık meslek mensuplarına, öncelikli sektör çalışanlarına ve toplumun diğer kritik güçlerine yönelik minnet ve takdirin ifade edilmesi sağlanmıştır. Böylece, pullar, sadece bir ödeme aracı olarak değil, aynı zamanda küresel bir krize yanıtın bir parçası olarak toplumlar arası dayanışma ve farkındalık sağlayan önemli bir iletişim aracı olarak da işlev görmektedir.

Bilgi

Çıkar çatışması bulunmamaktadır. Çalışma için herhangi bir maddi ve teknik destek alınmamıştır.

Çalışmanın özeti 15-16 Ocak 2021 tarihlerinde gerçekleştirilen “COVID-19 Pandemisinde Araştırma -Yayın ve Eğitim Süreçlerine Bakış Kongresi”nde sunulmuştur.

Araştırmacı Katkı Oranı Beyanı

Özüm Erkin: Fikir, tasarım, danışmanlık, veri toplama ve işleme, analiz ve yorum, kaynak taraması, makale yazımı, eleştirel inceleme.

Müge Coşğun: Tasarım, veri toplama ve işleme, analiz ve yorum, kaynak taraması, makale yazımı.

Kaynaklar

1. Lefrère JJ, Danic B. Transfusion, blood donation, and postage stamps: a worldwide review. *Transfusion* 2010;50(8):1838-48.
2. URL-1. PTT Pul Müzesi. <http://www.pttpulmuzesi.gov.tr/> Erişim tarihi: 24.05.2024
3. Senanayake MP. Health messages on postage stamps. *The Ceylon medical journal* 2003;48(2):56-56.
4. Pramanik T, Pramanik S, Chanda R. Postage stamps as a health promotion tool in the Nepalese community. *EMHJ-Eastern Mediterranean Health Journal* 2004;10(3):442-4.

5. Kearns RA, Coleman TM, Edmeades J. New Zealand children's health stamps: Ideological artefacts linking health and place. *Soc Sci Med* 2019;227:38-46. doi:10.1016/j.socscimed.2018.06.021
6. Limor Y, Tamir I. The neglected medium: Postage stamps as mass media. *Communication Theory* 2021;31(3):491-505.
7. Shaw D. COVID-19 and African Postage Stamps. *English Studies in Africa* 2021;64(1-2):168-179. doi: 10.1080/00138398.2021.1969118
8. Sharma M. Theoretical foundations of health education and health promotion. Jones & Bartlett Learning; 2021.
9. Cioruța BV, Pop AL, Coman M. COVID-19 stamps-a new collecting theme vs philatelic promotion of care for affected community and environment (I). *Asian Journal of Education and Social Studies* 2020;9(2):25-37.
10. Zhu H, Wei L, Niu P. The novel coronavirus outbreak in Wuhan, China. *Global health research and policy* 2020;5:1-3.
11. Zhang Y, Lange KW. Coronavirus disease 2019 (COVID-19) and global mental health. *Glob Health J* 2021;5:31-36. doi: 10.1016/j.glohj.2021.02.004
12. Konakci G, Uran BN, Erkin O. In the Turkish News: Coronavirus and "Alternative & complementary" medicine methods. *Complementary Therapies in Medicine* 2020;53:102545.
13. Kaya SP, Kaplan SE. Hemşirelik öğrencilerinde COVID-19 pandemisi farkındalıklarının ve sağlık davranışlarının sağlık okuryazarlığı ile ilişkisinin değerlendirilmesi. *Head* 2020;17(4):304-11.
14. AlSamhori JF, et al. Implications of the COVID-19 pandemic on athletes, sports events, and mass gathering events: Review and recommendations. *Sports Med Health Sci* 2023;5(3):165-73. doi: 10.1016/j.smhs.2023.07.006
15. Muddara K. Postcards and stamps as peacebuilding tools in Sri Lanka: A case review. 2021.
16. Shepherd A. Stamps deliver covid tributes. *BMJ* 2021;372:n847 doi:10.1136/bmj.n847
17. Parrish RK, Stewart MW, Powers SL. Ophthalmologists are more than eye doctors—in memoriam Li Wenliang. *American journal of ophthalmology* 2020;213:A1-2.
18. Buckley C. Chinese doctor, silenced after warning of outbreak, dies from coronavirus. *The New York Times* 2020;6.
19. Latkin CA, et al. Behavioral and Attitudinal Correlates of Trusted Sources of COVID-19 Vaccine Information in the US. *Behav Sci* 2021;11(4):56. doi: 10.3390/bs11040056.

Kullanılan Görsellere Ait Kaynaklar

- Pul 1. Michel Katalog Nordarabien und İnan, 2020/2021.
Pul 2, 10, 24, 34. Michel Katalog Nordafrika, 2020/2021.
Pul 3, 17, 21. Michel Catalogue China, 2020/2021.
Pul 4, 18, 22, 23. Michel Catalogue Caribbean Islands, 2020/2021.
Pul 5. Michel Katalog Zentrarabien, 2020/2021.
Pul 6, 9, 14, 20. Michel Katalog Südostasien, 2020/2021.
Pul 7, 12, 13, 15, 19, 29, 30, 31, 32, 35. Michel Katalog Europa 1-7, 2020/2021.
Pul 8. Michel Katalog Sudamerika, 2020/2021.
Pul 9, Michel Katalog Southeast Asia 2020/2021.
Pul 11, Timbres des pays d'Afrique (2020). <https://en.yvert.com/CT-1565-africa.aspx?ValeurField2=SL+10181&q=anthony%20fauci>
Pul 16. Michel Katalog AUSTRALIEN OZEANIEN, 2020/2021.
Pul 19, Timbres des pays d'Europe (2020). <https://en.yvert.com/CT-2138-les-timbres-d-europe.aspx>
Pul 25, 26. Michel Katalog Zentralafrika, 2020/2021.
Pul 27, 28, 33. Michel Katalog Westafrika, 2020/2021.
Pul 25, 26. Michel Katalog Zentralafrika, 2020/2021.